

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-
och växtproduktionsvetenskap

Vegetation på lekplatser

– möjligheter och problematik

Vegetation on playgrounds

- opportunities and difficulties

Jill Engberg

Självständigt arbete • 15 hp
Landskapsingenjörsprogrammet
Alnarp 2015

Vegetation på lekplatser

-möjligheter och problematik

Vegetation on playgrounds
-opportunities and difficulties

Jill Engberg

Handledare: Märit Jansson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Åsa Bensch, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Examensarbete i landskapsarkitektur inom landskapsingenjörsprogrammet

Kurskod: EX0793

Program/utbildning: Landskapsingenjörsprogrammet

Examen: landskapsingenjör, kandidatexamen i landskapsarkitektur

Ämne: Landskapsarkitektur

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsmånad och -år: Maj- 2015

Omslagsbild: Jill Engberg

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Samtliga bilder i arbetet är tagna av författaren själv.

Nyckelord: lekplatser, vegetation, växter, säkerhet, tillgänglighet, barn, lek, förtätning, skötsel, drift

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Förord

Anledningen till att jag valde att skriva om vegetation på lekplatser är att jag tidigare arbetat tretton år på förskola och då fascinerats av barns lek i naturlika miljöer. Då vi var på lekplatser där det fanns någon form av vegetation att leka i var det oftast där barnen lekte som mest. De lekte mer fantasifulla lekar och kunde också återkomma till de här lekarna fler gånger om lekplatsen besöktes igen. Därför har jag alltid varit fundersam på varför det inte satsas mer på vegetation som en lekfunktion på lekplatser.

Jag vill tacka alla som har gjort det här examensarbetet möjligt. Ett stort tack till mina fyra intervjupersoner Tommy Håkansson, Caroline Larsson, Alex Bentervall och Ingrid Berg för att ni tog er tid att svara på och diskutera mina frågor. Ett särskilt tack till Alex Bentervall för att du även avsatte tid till att visa på goda exempel. Det var mycket givande.

Slutligen ett stort tack till min handledare Märit Jansson för din konstruktiva kritik, goda idéer, och tilltro till att jag skulle ro detta examensarbete i land. Tack även för all hjälp du gett mig vad det gäller lämplig litteratur.

Sammanfattning

Barns lek och utveckling gynnas i naturlika miljöer. Dessa miljöer efterfrågas också av barn. Trots detta anläggs det inte så många lekplatser där vegetation fyller en lekfunktion.

Syftet med den här studien är att ta reda på varför man inte gör det. Finns det någon problematik kring att anlägga lekplatser med vegetation? Finns det någon koppling till de regler, lagar och föreskrifter som gäller för lekplatser? Målet är ta reda på hur man kan sammanfoga lekredskap och vegetation för att få en mer varierad, kreativ lekmiljö och hur de som arbetar med dessa frågor ser på betydelsen och möjligheterna kring vegetation på lekplatser.

För att undersöka detta gjordes först en kort litteraturstudie över de förutsättningar man idag måste anpassa sig till då man anlägger och utformar lekplatser. Därefter gjordes en intervjustudie där fyra personer med erfarenheter av planering och projektering av lekplatser intervjuades genom kvalitativa intervjuer.

Resultatet av intervjustudien tyder på att det finns en problematik. Den är främst kopplad till förtätning av våra städer och att för små ytor avsetts för lekplatser idag. Studien tyder också på att det finns svårigheter att etablera växter i barns lekmiljöer och säkerhetsaspekter som försvårar användandet av vegetation på lekplatser. Brist på intresse, kunskap och/eller engagemang kring barns lekmiljöer i alla led inom en kommun eller organisation kan innebära en problematik. Samtidigt stod det klart att alla de intervjuade var överens om att vegetation är något som är positivt för barns lek och utveckling.

Det finns en komplexitet i den här problematiken. Vi skulle behöva kämpa mer för barnens rätt till goda lekmiljöer. Vikt bör läggas vid att lekplatser får tillräckligt stora ytor redan tidigt i planeringstadiet då områden nyanläggs eller förtätas. Engagemang, intresse och kunskap kring vikten av vegetation i barns lekmiljöer är viktigt. Samtidigt finns ett ökat intresse för lekplatsprojektering och en del satsningar i rätt riktning görs. Eftersom det så tydligt är konstaterat att vegetation är bra för barnen borde satsningar på detta göras i större utsträckning vid nyanläggning och upprustning av lekplatser.

INNEHÅLL

Inledning	1
Bakgrund.....	1
Syfte och mål	4
Frågeställningar	4
Avgränsningar	4
Metod	5
Litteraturstudie	7
Regler och föreskrifter som gäller säkerhet för lekplatser	7
Säkerhet och lekvärden	7
Vad gäller för vegetation?	8
Tillgänglighet	9
Regler och föreskrifter som gäller tillgänglighet på lekplatser	9
Tillgänglighetsanpassning och vegetation	10
Resultat av intervjustudie	12
Tillgängliga ytor.....	13
Vegetation som säkerhetsrisk.....	13
Etableringssvårigheter och slitage på växter i lekmiljö	15
Ekonomi, drift och skötsel	17
Omgivningens potential.....	18
Tillgänglighet.....	20
Värdet och betydelsen av vegetation i lekmiljöer	22
Diskussion	26
Vilken problematik finns kring att använda vegetation som komplement till lekutrustning? ...	26
Vad krävs för att användningen av vegetation på lekplatser skulle kunna öka?	28
Hur kan vegetation och lekutrustning fungera tillsammans i lekmiljöer för barn?	30
Hur ser de som arbetar med lekplatser på möjligheterna till, och betydelsen av vegetation på lekplatser?	30
Metoddiskussion.....	32
Slutsatser	34
Källförteckning	35
Bilaga 1.....	38

INLEDNING

BAKGRUND

Det har genomförts en hel del forskning kring barn och deras utemiljö. Många studier pekar mot att barn genom utvecklande, mer naturliga lekmiljöer bättre utvecklar sina såväl motoriska som sociala färdigheter. Naturliga miljöer är mer komplexa och innehåller fler lekmöjligheter (Fjörtoft, 2004). I boken *Ute på dagis* (Grahm et al, 1997) beskrivs en studie där man jämförde lek på olika typer av förskolegårdar. Där fann man att barnen som hade en naturlig gård lekte lugnare och mer koncentrerade lekar som varvades med rörelse och spänning än barnen med en mer välordnad utemiljö. Hos barn som ges möjlighet att interagera med vegetation i sitt dagliga liv skapas också en bättre känsla för dessa miljöers värde (Moore et al, 1992).

Naturligt material och förändringar i landskapsformen såsom kullar eller rumsbildande vegetation skapar även andra typer av utvecklingsmöjligheter för barn än traditionella lekredskap, vilka främst tränar de motoriska färdigheterna. För att kunna skapa miljöer för barn som även främjar deras sociala, kognitiva och emotionella utveckling krävs att redan vid projektering fundera över hur dessa ska tillgodoses (Herrington & Studtmann 1998). Frost och Talbot (1989) kritiserar i sin artikel *Magical Playscapes* utvecklingen inom designen av lekplatser som alltmer består av tekniska, konstruerade lekredskap och att vi glömmer bort vilken mystik och magi som naturen besitter. De påpekar också att många projektörer inte har kunskap om barns lek och vilka behov barnen faktiskt har. Detta gör att man ofta tar felaktiga beslut vad det gäller utformningen av lekplatser. Frost och Talbot har skrivit sin artikel för att inspirera byggare och projektörer till att tänka annorlunda och utmanar läsarna att tänka tillbaka till sin egen barndom och de magiska platser som de minns (Frost & Talbot 1989).

Då vuxna människor får tänka sig tillbaka till sin barndom och berätta om något minne utspelas de flesta av dessa utomhus. Platsen är övervägande placerad i miljöer med naturliga inslag (Mårtensson, 2004). Ofta bär vi med oss starka och glada minnen från utomhuslek. Då barn leker ute skapas ofta en stark kontakt med deras omgivning. De upptäcker, utforskar och undersöker med hela kroppen och låter lekar uppstå spontant (Lenninger & Olsson 2006).

Barn ser på en plats genom dess funktioner. Wendy Titman (1994) fann i sin studie av skolgårdar att naturliga miljöer kan fylla många av de funktioner som barn tycker är viktiga. Finns det träd kan man klättra, finns det buskar kan man bygga kojor, finns det kullar kan man rulla etc. Titman fann också att oberoende av vilken bakgrund barnen hade värdesattes och uppskattades de naturliga miljöerna högre än de byggda och konstruerade. Barnen uttryckte också ett missnöje över att de platser som konstrueras för dem då de oftast inte fyllde de funktioner eller behov som de önskade. Olika inslag som barnen tolkade som positiva i sin miljö var bl.a. naturliga färger, träd, platser där man kan klättra, gömma sig, och bygga kojor. De efterfrågade också utmaningar och miljöer med djurliv (ibid.).

Barn idag spenderar mindre tid utomhus än förr vilket påverkar lekplatsens roll. Samhället har förändrats och många föräldrar vill inte släppa iväg sina barn utan uppsikt. Trafiksituationen och rädsla för främlingar gör att man idag inte släpper iväg sina barn själva på samma sätt som förr. Förtätning av städer gör också att det finns färre ställen för barn att leka på (Björklid & Nordström, 2007). Förr tillbringade barn en större del av sin vardag utomhus. Barnen lekte ute eftersom man bodde trängre och plats för lekar fanns inte inomhus. Så är det inte längre då barn har egna rum och större ytor för att leka med kompisar hemma. Datorer och tv-spel stjälar också en stor del av barns uppmärksamhet. Många barn ägnar sig också åt en hel del fritidsaktiviteter vid sidan om skola och förskola (Mårtensson, 2004). Detta lägger stor vikt på att de lekmiljöer vi faktiskt har håller en hög standard, är inspirerande och verkligen lockar ut barn och även föräldrar.

På 1960- och 70-talet byggdes många lekplatser i Sverige. Det utarbetades särskilda normer för vad en lekplats skulle innehålla och hur den skulle utformas, utifrån tre aspekter. Den första gällde storleken på lekplatsen. Storleken räknades ut utifrån antal lägenheter, invånare eller barn i ett område. Den andra aspekten gällde avstånden, det vill säga hur långt ifrån barnens hem lekplatsen var lokaliserad. Den sista aspekten var kopplad till vilket innehåll lekplatsen skulle ha i form av till exempel lekredskap. I dagens samhälle är fokus istället ofta på hur små ytor vi kan använda oss av då vi planerar utemiljöer (Mårtensson, 2004). Boverket påpekar (2011) i sin rapport *Samordning och utveckling av samhällsplanering som stimulerar till fysisk aktivitet* att barns behov av friytor inte sällan glöms bort vid planering av städer. De beskriver också att de platser som tidigare

varit barnens många gånger byggs bort på grund av förtätningen av städerna.

Det är viktigt att tillgodose barns behov av fysisk aktivitet. Den fysiska aktiviteten stärker barns kroppsuppfattning och har en avgörande betydelse för barns motoriska, mentala och kognitiva utveckling. Barns största källa till fysisk aktivitet är lek. Därför är det extra viktigt att inte glömma bort barnen då man planerar städer. Säkra och trygga cykelvägar så att barn på ett tryggt sätt kan ta sig hem eller till skola, kompisar eller aktiviteter är en viktig punkt att beakta. En annan är att barn även bör ha tillgång till goda lekmiljöer som t.ex. lekplatser och bostadsgårdar (Boverket, 2011).

Särskild vikt bör även läggas vid lekplatsens omgivning och dess placering. Lekplatser bör placeras där människor rör sig och vill vara. Lekplatser placerade i eller intill grönområden med vegetation används mer än andra. Lekutrustningen på dessa platser är också oftast intressant för barnen till att börja med därefter börjar de upptäcka omgivningen. Det finns stora vinster med att skapa lekplatser där barnen kan hitta sina egna platser i naturliga miljöer. Där det finns många lekfunktioner i den naturliga miljön spelar lekutrustningen och designen mindre roll än i mindre gröna miljöer (Jansson, 2010). En miljö där lekredskap och vegetation kompletterar varandra förespråkades redan på 1970-talet av Eva Norén- Björn (1977). Genom att sammanfoga dessa två ökar båda deras lekvärden. Hon nämner även vegetationens betydelse för hur lekutrustningen harmoniserar med omgivningen. Ett exempel som nämns som många av oss nog minns från vår barndom är när man ligger på en gunga och ser solens strålar glittra genom trädkronorna. Dessa lekplatser skulle dessutom kunna bli mer uppskattade och välbesökta av både barn och vuxna (Jansson, 2010).

Trots alla dessa argument satsas det sällan på vegetation specifikt som lekmoment på lekplatser idag. Många lekplatser har endast en inramning av mer eller mindre lekvänliga buskage runt ytan om ens det. Vissa omges endast av gräsytor eller saknar lekvänlig omgivning. Detta kan bero på alla de krav och förväntningar som finns på lekplatser idag vad det gäller säkerhet, tillgänglighet m.m. Ett ökat intresse kan ändå ses för vegetation på lekplatser genom senare års satsningar på naturlekplatser och specifika temalekplatser med namn såsom skogslekplatsen, djungellekplatsen etc. Dock skulle större

satsningar på vegetation kunna göras vid nyanläggning och upprustning av lekplatser då det ger så mycket tillbaka till barnen.

SYFTE OCH MÅL

Syftet med det här arbetet är att undersöka varför det inte satsas mer på vegetation på lekplatser. Vilken problematik ligger bakom att man avstår ifrån att inkorporera vegetation i själva lekplatsytan? Det skulle kunna handla om säkerhetsfrågor, tillgänglighetsanpassning eller någon annan problematik som gör att man undviker att anlägga vegetation i dessa miljöer. Målet är ta reda på hur man kan sammanfoga lekredskap och vegetation för att få en mer varierad, kreativ lekmiljö och hur de som arbetar med dessa frågor ser på betydelsen och möjligheterna kring vegetation på lekplatser.

FRÅGESTÄLLNINGAR

- Vilken problematik finns kring att använda vegetation som komplement till lekutrustning?
- Vad skulle kunna skapa en ökad användning av vegetation på lekplatser?
- Hur kan vegetation och lekutrustning fungera tillsammans i lekmiljöer för barn?
- Hur ser de som arbetar med lekplatser på möjligheterna till, och betydelsen av vegetation på lekplatser?

AVGRÄNSNINGAR

Endast lekplatser och deras närmsta omgivning kommer att studeras. Arbetet kommer inte att behandla andra anlagda lekmiljöer såsom skolgårdar eller förskolegårdar. Utgångspunkten är ifrån en planerares eller projektörs perspektiv och jag kommer därför inte att undersöka brukarnas syn.

METOD

Arbetet inleddes med en litteraturstudie för att ta del av forskning som har gjorts gällande lekplatser och barns utemiljöer. Litteratur angående gällande säkerhetsföreskrifter och lagar har även studerats. Syftet med detta var för att skapa en förståelse för vilka förutsättningar och begränsningar som finns då man anlägger eller rustar upp lekplatser. Litteratur har sökts via bibliotek och databaser för vetenskapliga artiklar. Några utvalda kommuners lekplatspolicys och litteratur gällande den nationella säkerhetsstandarden för lekplatser har också studerats.

Arbetet har baserats på kvalitativa studier där jag genom att använda mig av intervjuer har tagit del av kunskap ifrån personer som har stor erfarenhet från att arbeta med dessa frågor. De som har intervjuats har valts ut baserat på deras erfarenheter och även deras olika yrkeskategorier. Tre av personerna är knutna till kommuner på olika sätt medan den fjärde intervjupersonen arbetar med projektering på ett privat företag. Anledningen till att jag framförallt valt att intervjua personer som arbetar inom kommuner är att många lekplatser är i kommunal regi. Personerna som intervjuats beskrivs närmre i avsnittet resultat av intervjustudie.

För att kunna utföra intervjuer där man kan hålla en öppen dialog valde jag att utforma intervjuerna efter Kvaless beskrivning av halvstrukturerade kvalitativa intervjuer (Kvale, 1997). En intervjuguide skapades med ett antal ämnen och även följdfrågor knutna till dessa (se bilaga 1). Alla ämnen belystes vid alla intervjuer men följdfrågorna varierade beroende på intervjupersonens svar. Genom att intervjua på detta sätt finns det större möjlighet för intervjupersonen att svara friare. Den som intervjuar får också en möjlighet att följa upp ny information, tankar och uppslag som kommer upp under intervjuens gång. Intervjuerna utfördes genom möten på intervjupersonernas kontor eller vid ett tillfälle på annan plats. De spelades in med hjälp av en diktafon och även anteckningar fördes. I Ystad åkte intervjupersonen och jag även ut och tittade på två exempel där de använt vegetation på lekplatser. Inspelningarna lyssnades sedan av och sammanställdes genom meningskoncentrering i ett material som skickades till intervjupersonen.

Därefter analyserades materialet vidare (Kvale, 1997) och sammanställdes tematiskt. Citat från intervjuerna används för att belysa olika synpunkter ifrån intervjupersonerna. Även en del exempel

som visades ute i fält eller diskuterades vid intervjuerna har tagits med i analysen.

LITTERATURSTUDIE

REGLER OCH FÖRESKRIFTER SOM GÄLLER SÄKERHET FÖR LEKPLATSER

I plan- och bygglagen anges det underhållskrav för lekplatser som gäller. Dessa ska skötas på ett sådant sätt att olycksrisken minimeras. Den myndighet som ansvarar för att tillsynen av säkerhet och tillgänglighet på lekplatser i kommunal regi sköts är kommunens byggnadsnämnd (Konsumtverket, 2013). Då man nyanlägger eller ändrar lekplatser måste man rätta sig efter Boverkets byggregler. I dessa finns det regler kring fasta lekredskap och vilka skydd mot olyckor som man måste ha kring dessa, såsom fallskydd (Konsumtverket, 2013). Europastandarderna SS-EN 1176 och SS-EN 1177 används som ett verktyg för bedömningar kring lekredskaps utformning, deras placering och stötdämpande material och om detta är säkert enligt PBL (Plan-och Bygglagen) och PSL (Produktsäkerhetslagen). Standarderna är rekommendationer men om man väljer att inte använda sig av dem måste man kunna visa att produkten ändå är säker. Detta måste ske genom någon form av teknisk dokumentation (Konsumtverket, 2013). Det är alltid den som äger lekplatsen som bär ansvar för att den underhålls, sköts och håller den säkerhet som Plan- och bygglagen kräver (Henriksson, 2009).

SÄKERHET OCH LEKVÄRDEN

En lekplats behöver inte bli tråkig för att den utformas enligt säkerhetsstandarden, men det kräver att man vid projektering tänker på hur man ändå kan ge barnen utmanande lekmiljöer (Henriksson, 2009). För att skapa attraktiva och välbesökta lekplatser krävs det att de innehåller möjligheter till många olika aktiviteter och att det finns valmöjligheter för att tillgodose olika intressen eller förutsättningar hos barnen. Dessutom bör det finnas utmaningar som intresserar och stimulerar barnen (Little & Eager, 2010). Det är en viktig del i barns lek och utveckling att utmana sig själv och prova sina gränser (Henriksson, 2009). Standarden är till för att barn ska kunna leka och vistas på lekplatser på ett säkert sätt och skyddas ifrån allvarliga olyckor (Henriksson, 2009). Det finns både positiva och negativa risker. En positiv risk kan vara sådan att den utmanar barnet att testa sina gränser och förutsättningar. Negativa risker vilka kan undvikas genom att rätta sig efter säkerhetsstandarden är sådana som kan ge

allvarliga och till och med dödliga följder. Dessa är sådana risker som barnet själv inte kan förutse (Little & Eager, 2010). Det kan till exempel vara att bygga bort konstruktioner där kapuschongens snören kan fastna, se till att det inte finns utrymmen där barnen kan fastna med händer eller huvud eller att ha lämpliga fallunderlag under klätterställningar (Henriksson, 2009).

Ingegerd Harvard (2006) skriver i sin bok *Mer åt fler på lekplatsen* att det även om standarden följs finns stora möjligheter att projektera varierade och nytänkande lekplatser. Hon hävdar dock att problematiken ligger i att lekutrustningsproducenter gärna framhäver säkerheten på sina produkter av rent kommersiella anledningar. Ofta påpekar även företagen vilken risk det finns med att inte välja deras produkter. Detta i sin tur leder till enformiga och torftiga miljöer för våra barn. Harvard ifrågasätter också om det eventuellt finns en risk kopplad till den här välkända, trygga, enformiga lekutrustningen. Den leder till att barnen använder sig av utrustningen på ett slentrianmässigt sätt och inte kalkylerar med riskerna (ibid.). De som förvaltar eller är driftsansvariga för lekplatser känner en oro kring sitt ansvar om det sker någon olycka hävdar Anna Lenninger i artikeln *Förvaltaren och leksäkerheten* (2000). Vidare påpekar hon att detta kan leda till att man fokuserar endast på hur säkerhetsstandarden ska kunna följas och att lekvärden kan gå förlorade.

VAD GÄLLER FÖR VEGETATION?

Vad det gäller vegetation finns det väldigt lite skrivet i säkerhetsstandarden. Det man behöver rätta sig efter är att fallutrymmet runt lekutrustning följs, det vill säga att man inte får plantera träd eller buskar inom denna yta (Henriksson, 2009). Då man väljer att använda träd som klätterträd på lekplatser bör lämpliga trädslag väljas. Placera träden så att barnen inte råkar ut för ”Kitten up a tree” scenariot, det vill säga klättrar upp och inte kan komma ner. Träd bör inte heller placeras så nära varandra att barnen kan klättra dem emellan (Moore et al, 1992).

Växter som har giftiga bär eller frukter ska inte planteras på lekplatsen eller i dess närhet. Även taggiga växter ska undvikas (Henriksson, 2009). Giftiga växter finns runt omkring oss hela tiden, i trädgårdar, i naturen och i planteringar. Allvarliga förgiftningar på grund av växter är dock väldigt ovanligt (Strandhede, 2002). Riskerna kring giftiga växter förstoras ofta upp i medier. Det är sällsynt att förgiftning har en dödlig utgång och detta har än så länge aldrig drabbat barn i Sverige

(Harvard, 2006). Ytterst få växter är så giftiga att de blir farliga för oss människor. Oftast är växterna giftiga som en försvarsmekanism för att inte bli uppätta av djur. De smakar många gånger illa vilket gör att barn sällan äter mer än till exempel ett bär och spottar dessutom ofta ut det. Skulle ett barn eller en vuxen få i sig några större farliga mängder orsakar det dessutom ofta kräkningar som ett sätt för kroppen att bli av med det giftiga ämnet (Strandhede 2002). Det finns dock några växter som är giftiga som barn kan tänkas äta mer av, däribland liguster och gullregn. Dessa bör därför definitivt inte planteras på eller i närheten av lekplatser. Något man bör tänka på är att barn med vissa funktionshinder inte alltid har samma spärrar som andra barn vad det gäller att stoppa saker i munnen. Därför bör man alltid undvika växter som kan innebära risker för barn i miljöer avsedda för dem (Harvard 2006).

TILLGÄNGLIGHET

REGLER OCH FÖRESKRIFTER SOM GÄLLER TILLGÄNGLIGHET PÅ LEKPLATSER

Boverket har i sin föreskrift om *tillgänglighet på allmänna platser och andra anläggningar BFS 2011:5 alm2* angett att då lekplatser nyanläggs ska föräldrar eller barn med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga även kunna använda dessa. Alla lekredskap behöver dock inte vara tillgänglighetsanpassade (Konsumentverket, 2013). I plan och bygglagen står det att då allmänna platser utformas ska dessa göras tillgängliga för människor med nedsatt orienterings- eller rörelseförmåga (Konsumentverket, 2013).

Det finns även en föreskrift ifrån Boverket (BFS 2011:13) som tar upp enkelt avhjälpna hinder på allmänna platser. Här nämns även befintliga lekplatser.

Brister som gör det svårt för barn med nedsatt rörelse eller orienteringsförmåga att alls använda lekplatsen samt brister som gör det svårt för föräldrar med nedsatt rörelse eller orienteringsförmåga att vistas tillsammans med sina barn, bör åtgärdas. (BFS 2011:13 § 18)

Vad menas då med att man har en funktionsnedsättning? Det innebär att det på grund av sjukdom eller skada finns någon form av begränsning i personens egen kropp. Några exempel på sådana

begränsningar kan vara att man är blind eller har nedsatt syn, eller svårigheter att röra sig på grund av försvagad muskulatur. Det kan även vara att man har svårigheter att kunna tolka och uppfatta olika typer av sinnesuttryck till exempel på grund av nedsatt hörsel (Harvard, 2006). De allra vanligaste funktionsnedsättningarna är ADHD, rörelsehinder, autism, utvecklingsstörning, hörsel- och synskador. Ofta har barnen även en kombination av mer än en av dessa funktionsnedsättningar (ibid.). Många gånger tänker vi framförallt på att öka framkomligheten för rullstolsburna på lekplatser men då det finns så många fler funktionsnedsättningar bör även de tas med i beräkningen (Harvard, 2006).

Utomhuslek kan innebära frihet för barn med funktionshinder. Om lekplatsen är bra för alla barn inklusive barn med funktionshinder skapas mötesplatser där barn med olika förutsättningar kan träffas. Detta minskar riskerna för utanförskap för de här barnen (Harvard, 2006).

TILLGÄNGLIGHETSANPASSNING OCH VEGETATION

För att en lekplats ska vara tillgänglighetsanpassad behöver man inte utesluta vegetation. Det finns stora fördelar med vegetation som även kan användas på tillgänglighetsanpassade lekplatser (Harvard, 2006). Vegetation är något som kan upplevas av alla till skillnad från de flesta konstruerade lekredskapen. Det kan därför ses som något som gör det möjligt för alla barn att interagera tillsammans. Vegetationen bör därför integreras och göras tillgänglig i lekplatsens miljö (Moore et al, 1992). De flesta svenska lekplatser består av gungor, sandlåda och en rutschkana. Då vi ska tänka på att göra en lekplats för alla barn saknas ofta aktiviteter eller möjligheter för bl.a. sinnesstimulering (Harvard, 2006). Här kan växter med olika textur, doft, smak eller färg komma till pass. Växter kan även framhäva olika typer av ljud såsom prassel av bambu i vinden (Moore et al, 1992); (Rojalas del Alamo, 2004). Doftande växter kan fungera som sätt för synskadade att hitta sin väg genom en park eller lekplats. Kantar man gångvägarna med växter som doftar fungerar detta istället för accentfärger som ett sätt för synskadade att lokalisera sig och veta var de är på väg (Rojalas del Alamo 2004). Upphöjda bäddar kan vara ett sätt för de barn som sitter i rullstol att komma närmre och vidare utforska växterna (Moore et al 1992); (Rojalas del Alamo, 2004). Genom att använda träd med lågt förgrenade eller hängande grenar kan man skapa en upplevelse för barn med eller utan funktionshinder. Skapar man en gång in under

trädet gör man det möjligt även för rullstolsburna att ta del av upplevelsen. Det man bör tänka på är att inte placera dessa allt för nära huvudgångarna, då grenarna kan vara riskabla för synskadade (Moore et al, 1992). En hel del av de barn som sitter i rullstol har starka armar. Att då få möjligheten att klättra upp i ett träd kan vara en stor upplevelse (Harvard, 2006).

RESULTAT AV INTERVJUSTUDIE

De intervjuade är:

- Tommy Håkansson är enhetschef på parkenheten i Svedala kommun. Han har arbetat som enhetschef i 10-15 år. Parkenheten ansvarar för de gröna ytorna och lekplatserna i Svedala kommun. Tommy har 38 års erfarenhet av det ”gröna”.
- Ingrid Berg arbetar som senior landskapsarkitekt på Ramböll Sverige AB. Ramböll är ett stort företag med 12 500 anställda och 30 kontor bara i Sverige. Ingrid har bland annat jobbat en hel del med projektering av bostadsgårdar men även förskole- och skolgårdar.
- Caroline Larsson är landskapsarkitekt och har varit anställd i Malmö stad i 17 år. Hon har ansvar för Malmö stads temalekplatser och även ritat en del av dem. Caroline har även ansvar för upprustning och ombyggnation av Malmö stads befintliga lekplatser.
- Alex Bentervall är trädgårdsmästare/trädgårdsanläggare och har jobbat i Ystad kommun i 10 år varav 4 år som gruppleddare. Han ansvarar idag för ytterområdena av Ystad och då även Ystad sandskog som är ett stort natur och rekreationsområde där det även finns en naturlekplats. Huvudsakligen sysslar han med personalfrågor och planering av det dagliga arbetet men är även involverad i en del exploateringsområden som är under uppbyggnad där en del lekplatser planeras.

TILLGÄNGLIGA YTOR

Alla de intervjuade har nämnt att det är lättare att använda sig av vegetation om det finns stora ytor. Nya lekplatser och grönområden tenderar att vara ganska små och då är det svårt att få in vegetation. Förtätningen av städer togs upp som ett problem som leder till att många av våra grönområden och friytor försvinner, främst i de större städerna. Ett par exempel på att här finns en svårighet togs upp i intervjuerna.

Malmö har inte många gröna ytor kvar som inte är avsedda för anlagda parker. Parkytor blir ofta så programmerade för denna funktion att allmänheten har svårt att tolerera att barn till exempel dragit in material i buskage för att bygga kojor. Det behövs mycket plats för att exempelvis få till en ”lekskog” på en lekplats. Är ytorna avsedda för lekplatser för små finns det också svårigheter att komma tillbaka i efterhand och komplettera med vegetation.

Alex från Ystads kommun påpekar att det är lättare att plantera in större träd på lekplatser där det finns stora ytor. Han nämner även att det behövs möjlighet att kunna komma till med kranbil och att detta ibland kan vara svårt på mindre lekplatser som ligger insprängda i villaområden. Därför valde de nyligen i Ystad att flytta ut en lekplats från en sådan plats till ett intilliggande grönområde, vilket tidigare använts som fotbollsplaner. Där fick de sedan större frihet att använda sig av både mer lekutrustning och kunde dessutom plantera in större träd på lekplatsen. Även Malmö stad har någon gång valt att flytta en lekplats och då kan vegetation vara en av de faktorer de tittar på för val av plats.

VEGETATION SOM SÄKERHETSRIK

Ingen av de tillfrågade ser säkerhetsstandarden som en begränsning för att kunna använda sig av vegetation på lekplatser. Det man ska rätta sig efter är att fallutrymmet runt lekredskap respekteras. ”Vegetation är inget lekredskap så det är inget problem med säkerhetsstandarden” menar Caroline Larsson. Säkerhetsstandarden är till för att man ska bygga bort dolda faror och den behöver inte minska möjligheterna till utmaningar på lekplatser. Möjligen skulle det vara om man inte kan säkerhetsstandarden och därför feltolkar den. Det är inte så att man inte ska kunna slå sig på en lekplats för ”det är nästan en mänsklig rättighet. Det är skillnad på att slå sig och att faktiskt skada sig” enligt Caroline. I Malmö har de ibland då det har varit

gränsfall valt att göra mindre avsteg ifrån säkerhetsstandarden. Detta har varit i ett par fall då de tycker att lekvärden annars hade gått förlorade. Det sunda förnuftet har fått råda i dessa fall och då ligger ansvaret på dem själva.

Besiktningsmännen är petiga, vill ha ryggen fri och hittar alltid något fel. Här känner jag att folk är väldigt snabba att ändra eller ta bort och inte vågar ta det på sitt eget ansvar vilket går ut över barnens lekmiljö .(Caroline Larsson)

Om ett uppvuxet område inte tidigare har varit prioriterat eller inte använts för lek utan haft andra funktioner kan det ibland vara väldigt dåligt skött. Då får man prioritera att först göra vegetationen säker. Det kan finnas mycket död ved högt upp i buskar och träd som kan orsaka olyckor. Denna måste iså fall tas bort och det kan också finnas ett stort behov av föryngringsbeskrining. I vissa fall kan det då bli så att man tycker att det tar för lång tid och kräver så mycket skötsel för att få det bra att man väljer att plantera nytt istället för att ta tillvara det uppvuxna.

På frågan om allmänheten hade mycket tankar kring säkerhet på lekplatser kom en problematik kring giftiga växter upp. I Ystad fick de inte många samtal från allmänheten kring giftiga växter. Svedala kommun fick en hel del sådana samtal men det var då oftast förskolor eller skolor och föräldrar som ringde. Malmö kommun fick också en hel del sådana samtal. Det som framkom under intervjustudien är att man bör se till hur giftig växten är. Många växter står som giftiga men det krävs ofta stora mängder för att man ska bli dålig. ”Naturen gör inga giftiga bär som smakar hallon. De smakar ofta illa och väldigt många måste ätas för att du ska bli dålig” (Caroline Larsson). Det gäller att den som är ansvarig är påläst och kan förklara för t.ex. föräldrar hur giftig en växt egentligen är och statistiken kring förgiftningar på grund av växter. Caroline Larsson påpekar att ” i Malmö har stadsträdgårdsmästaren Ola Melin gått ut och sagt att den här oron i många fall är överdriven och att vi som jobbar med det här måste vara starka i att hävda det då vi utsätts för påtryckningar. Det känns bra, annars kan en sådan här sak ofta gå till överdrift”. Caroline nämner även att ”dagens riskkalkylering är lite fel. Det finns så många andra risker i samhället som är farligare men man fokuserar ofta på det som är harmlöst förhållandevis. Men man har samtidigt tändvätska stående framme hemma vilket orsakar många fler förgiftningar per år än växter”.

I Svedala har de även fått samtal om växter som kan ge allergier t.ex. hassel, där skolor och förskolor vill ta bort buskage. Även fruktträd brukar komma upp till diskussion då det där finns risk för getingar. ”Vi har varit med om att ta bort ett buskage vilket kostade 100 000kr bara för att något barn hade ätit cotoneasterbär. Där är väl det största hindret för växtlighet att man vill ta bort och såga ner allting” (Tommy Håkansson). I Malmö tas det sällan bort vegetation vid lekplatser för att det skulle vara giftigt. Då det ska planteras nytt väljer de inte giftiga växter men äldre idegranar och gullregn får stå kvar. I Ystad planterar de inte in några giftiga växter vid lekplatserna utan väljer hellre något ätbart såsom bärbuskar. ”Man bör undvika bär som är lockande som lysande röda bär av idegran eller kaprifol som är lockande för barn att smaka på. Då är det bättre att använda dem någon annanstans än vid en lekplats” nämner Alex.

Runt många av de äldre lekplatserna i Ystad fanns det tidigare slån, nyponrosor, berberis eller något annat taggigt runt själva lekytan. Kanske var det för att barnen inte skulle springa i planteringsytan. ”Det är inget vi tycker är positivt idag och detta har vi tagit bort på de flesta ställen” påpekar Alex.

ETABLERINGSSVÅRIGHETER OCH SLITAGE PÅ VÄXTER I LEKMILJÖ

Det finns framförallt en svårighet i att nyanlägga vegetation i lekmiljöer vilket har framkommit i intervjustudien. Etablering av växter på lekplatser togs upp som ett problem. Det uppstår ett hårt slitage på de växter som ska klara sig i barns miljöer. ”Därför blir det nog ofta att man minimerar vegetationen för att man har stora problem med att etablera den” (Tommy Håkansson).

I Svedala har de även haft problem med en del vandalism. Bland annat har en hel del buskar dragits upp och belysning slagits sönder. I Ystad har de lärt sig att inte använda träd med attraktiv och intressant bark vid och på lekplatser, eftersom barn undersöker och upptäcker genom att skala av barken. Detta skapar stora skador på träden. Däremot kan man använda sig av växter med intressanta blommor och blad. Plockas det bort en del så klarar sig oftast busken eller trädet ändå. Vid en lekplats som heter Bärparken hade de använt sig av mindre storlekar på träd än de annars gör. Det beror på att de har en egen plantskola och denna gång valde att ta några träd därifrån. Det har inte fungerat.

Ett av de nyplanterade träden har redan någon försökt klättra i och många av grenarna är knäckta (se fig. 1).

Fig. 1. Detta träd kommer man behöva byta ut. Bärparken, Ystad.

Det står skrivet i Ystads projekteringskrav att solitärträd på skol- och förskolegårdar inte ska understiga 16-18 i storlek och det brukar de annars följa även på lekplatser. Ett par lösningar på etableringssvårigheter som kom upp under intervjustudien var:

- Att välja större exemplar av träd och buskar.
- Att plantera många buskar tillsammans vilket skapar bättre förutsättningar för buskarna att ta sig. Det gör också att det finns möjlighet att i efterhand komplettera utan att det blir så påtagligt.
- Att använda sig av tillfälliga staket eller nät.
- Att eventuellt även spärra av ytan första växtsäsongen.

EKONOMI, DRIFT OCH SKÖTSEL

De tre olika kommunerna jag har pratat med i studien har alla olika förutsättningar vad gäller budget för lekplatser. Svedala kommun har 1 miljon kr totalt om året till nyanläggning och upprustning av lekplatser vilket räcker till en ny lekplats och en rivning i bästa fall. De räknar inte in vegetationen i sin lekplatsbudget då de inte väljer att lägga den på lekplatsytan utan i omgivningen. Då går den istället på deras budget för det ”gröna”. ”Växtlighet är ett mervärde och ska ligga på en annan budget” säger Tommy Håkansson. Ystad kommun lägger årligen 300 000 kr på att rusta upp lekplatser. De har även under tre års tid fått extra anslag för att framför allt göra ett antal temalekplatser. Malmö stad har årligen 4,5 miljoner kr för upprustning av befintliga lekplatser. De har även fått 2 miljoner kr per år för att rusta upp de temalekplatser som börjar bli till åren. Det är pengar som de måste ansöka om vilket snart är dags igen. Vad det gäller exploateringsområden är inte Caroline involverad i detta utan det ligger på en annan budget. Då det anläggs lekplatser i dessa områden tas det oftast in projektörer utifrån.

Ingen av de tillfrågade tycker att inköp av vegetation är det som är dyrt. Däremot kan vegetation innebära en del löpande kostnader för skötsel och bevattning, framförallt vid etableringsfasen. Alex ifrån Ystads kommun påpekar att pengar ändå kan ha en bidragande roll i det hela och om de måste välja mellan lekutrustning och vegetation på grund av en snäv budget är det vegetationen som går bort. Däremot säger han att ”inget är hugget i sten utan vegetationen kan kompletteras i efterhand”. ”Många gånger har kommunerna en begränsad budget. Man kan ibland få extra pengar men då måste man kunna tala för det, sälja in det och ha en bra plan” (Alex Bentervall).

När det gällde nyexploaterade områden finns det sällan någon brist på pengar för att anlägga barns miljöer. Ofta är det en relativt liten summa förhållandevis till den totala budgeten för att bygga ett helt nytt område.

Den som projekterar bör också ha klart för sig hur mycket skötsel som kommer ske på platsen och hur buskaget kommer att se ut om det inte sköts. ”Inom Malmö stad tycker vi ofta olika kring användandet av vegetation. Driftsidan tycker det ska vara lätt att sköta, att det ser skräpigt ut med t.ex. lekbuskage” säger Caroline Larsson. Hon upplevde inte heller att ekonomin var ett problem utan att det var flera andra aspekter som var anledningen till att användandet av vegetation i samband med lekplatser begränsas.

Inte av ekonomiska skäl, det är av slentrian, och av praktiska skäl. För att man från driftsidan tycker det är jobbigt att sköta. Det är också av säkerhetsskäl. Förskolepersonal och föräldrar ringer och klagar på att de inte har översyn över lekplatser. Det är de aspekterna som gör att vi håller igen på vegetationen och det känns tråkigt. Här sitter vi vuxna och bestämmer över barnens miljö och vi vet att vi gör tvärtemot vad som är bäst för dem. (Caroline Larsson)

Caroline nämner även att det t.o.m. funnits tillfällen då polisen har påpekat att de tycker att buskage i parker ska röjas bort för att de ska kunna se in när de kör förbi med bil. ”Så kan vi inte tänka när vi bygger våra parker” (Caroline Larsson). Det krävs att det finns ett engagemang och en vilja att underhålla våra grönområden från många aktörer i samhället.

Statusen kring att arbeta med lekplatser har ökat. Det finns ett intresse för att arbeta med lekplatsprojektering som inte var lika stort tidigare. Man har även börjat ta ut svängarna och projekterar annorlunda gentemot för tjugo år sedan. Trots detta finns det ibland en fantasilöshet och okunskap kvar i branschen då det gäller lekplatsprojektering.

OMGIVNINGENS POTENTIAL

Genom intervjuerna kom det fram att om det är möjligt bör man använda sig av den befintliga etablerade vegetationen. Det är viktigt att tänka på var man anlägger lekplatser. Det är positivt om den omgivande miljön kan bjuda på lekmöjligheter. Detta kan vara i form av väl uppväxta buskage eller trädgångar. Men det kan även finnas andra naturupplevelser i omgivningen som kan vara värda att bejaka, t.ex. kullar, närheten till en å eller stora gräsytor som kan användas till att springa och sparka boll på. Några exempel på detta togs upp i intervjuerna.

Malmös större lekplatser är ofta placerade i parker och där har man större möjligheter att bygga på befintlig vegetation som redan finns på platsen. Tommy Håkansson säger att ”jag ser mer vegetationen som en lekmiljö runt omkring. Jag har svårt att binda ihop lekplats och

vegetation.” Det tar tid att bygga vegetation och det finns svårigheter som tidigare nämnts vad det gäller nyetablering. En möjlighet som Tommy Håkansson ser är att man kan anlägga lekvegetation en bit ifrån lekplatsen och efter ett par år då den är mer uppvuxen skapas två lekplatser. Han visar även på bild ett exempel där vegetationen skapar en lekmiljö där de i en backe i närheten av en lekplats har ett vindskydd uppsatt. Runtomkring har löv och pinnar fått ligga kvar, och här finns mycket lekmaterial. Området är väldigt välbesökt av framförallt förskolor nämner han.

I Ystad visade Alex ett exempel på att arbeta med att integrera lekplatsen i den intilliggande miljön. Lekplatsen som kallas Bärparken flyttades ur ett radhusområde och lades i ett intilliggande grönområde med andra förutsättningar. Här fanns redan en del buskage men det som framförallt är spännande med den här platsen är ett litet alkärr som ligger i anslutning till både lekplats och radhusområdet. I alkärret har det byggts spänger med räcke så man kan gå ut och titta. Detta har byggts i samarbete med en gymnasiesärskola i Ystad och eleverna har varit med och hjälpt till. Eleverna har även planterat en del ormbunkar och andra växter i kärret. Holkar är uppsatta på träden för att locka hit olika fåglar. Även grodor finns i kärret.

Det har också varit ett samarbete mellan VA och Park då det ska pumpas en del överaskottsvatten till kärret. Detta gynnar dagvattenhanteringen men gör också att kärret inte blir torrlagt under sommaren utan kan förbli ett kärr. Även en intilliggande branddamm ska snart göras vid.

Den spången som ligger över kärret nu är inte tillgänglighetsanpassad då det inte finns några ytor att vända på och den avslutas med en trappa. Ytterligare en spång är redan på gång att byggas och denna ska vara tillgänglighetsanpassad med ytor så man kan vända. Detta görs för att alla ska ha möjlighet att ta sig hit (se fig. 2).

Fig. 2. Spången ut till det intilliggande alkärret. Bärparken, Ystad.

Det ska även göras en gångväg från lekplatsen till kärret. På gräsyterna intill lekplatsen finns också tankar på att plantera en del träd och en ormliknande formation av rödblåg hassel som barnen kommer kunna springa i.

TILLGÄNGLIGHET

Kommunerna i studien jobbar med tillgänglighet för funktionshindrade på lekplatser. Det är framför allt att hårdgöra ytor, minska lutningar och göra anpassningar av lekutrustningen som nämns. "Tillgänglighetsanpassning har inneburit mycket större kostnader i samband med nyanläggning och upprustning av lekplatser. Det har nästan blivit dubbelt så dyrt sedan kraven på tillgänglighet kom" påpekar Tommy Håkansson. Det är framförallt att hårdgöra ytor som kostar. I Svedalas kommuns policy för lekplatserna står det skrivet att "Svedala kommuns lekplatser ska vara tillgängliga för alla människor. Ingen ska uteslutas eller exkluderas." citerar Tommy Håkansson. Då de rustar upp lekplatser i Malmö ser de om man kan göra åtgärder som ökar tillgängligheten men för den sakens skull inte minskar lekvärdet för de andra barnen då de är i majoritet.

"Tillgänglighet på lekplatser har tyvärr fokuserat mest på rullstolsburna vilka inte är i majoritet bland funktionshindrade barn. Vi ser på detta lite från plats till plats" nämner Caroline Larsson. Det finns flera typer av funktionshinder och inte bara som rör motoriska svårigheter. Det kan vara svårt att tillgodose alla dessa men det finns mycket man kan göra.

Även i denna fråga kommer bristen på ytor upp som ett problem. Finns det större ytor är det inget problem att använda sig av vegetation på lekplatser och ändå hålla en god tillgänglighetsanpassning. Dessutom säger Caroline Larsson att ”vegetation är något som kan komma väl till pass. Det är något som kan upplevas av alla.”

Då det gäller sinnesstimulering är det inte något som någon av de tillfrågade använt sig av i någon större utsträckning. Malmö Stad har en temalekplats som heter Tillgänglighetslekplatsen. ”Den är väldigt gammal och gjordes när det här med tillgänglighetsanpassning var ganska nytt. Där finns en plantering som var lite tänkt så till att börja med men den lekplatsen måste rustas upp för att vi ska kunna känna stolthet över den. Det finns så mycket mer man kan göra nu” berättar Caroline Larsson.

Ett par förslag på hur man kan använda sig av vegetation i samband med tillgänglighetsanpassade lekplatser kom upp under intervjuerna:

- Gångar kan göras inne i buskage, där man kan ha olika saker på mark eller lekstugor inne i vegetationen. Bark kan användas för att öka tillgängligheten.
- Upphöjda växtbäddar
- Kullar täckta med gräs där lianer fästs längst upp så att man kan dra sig upp till toppen av kullen.
- Utlagda stockar på mark som placeras uppför en kulle man kan klättra upp på. Är lutningen av kullen tillräckligt stor hamnar vi alla i ett kravlande stadie oavsett funktionshinder eller ej.

VÄRDET OCH BETYDELSEN AV VEGETATION I LEKMILJÖER

För att ta reda på intervjupersonernas åsikt kring om de tycker vegetation är betydelsefullt för barns lek bad jag mina intervjupersoner att berätta om något minne från sin barndom och i vilka miljöer de utspelade sig.

Jag är uppväxt i ett villaområde som låg i närhet till grösytor, lekplats och en bäck där man kunde göra mycket till bondens förtret. Fördämningar ja gud vad vi grävde där. På andra sidan låg där en skog. Jag har nog mest grävt fördämningar och byggt kojor när jag var liten. Jag minns en gång när vi var på den där lekplatsen. Vi byggde upp en hel stad i sandlådan. Gick och bröt grenar från buskarna och satte dem som träd och gjorde parker. Det var pinnar och blad överallt men det var det som var roligt på den lekplatsen inte att åka på den där rutschkanan för hade man gjort det tre gånger så kunde man det (Caroline Larsson).

Jag har växt upp i Ystad. Mina barndomsminnen är ifrån mindre lekplatser med 2-3 gungor, sandlåda, rutschkana och ett lekhus. Det fanns tre lekplatser nära mitt hem. På en av lekplatserna fanns en liten backe eller slänt. Här sprang vi emellan med kompisar. Det var friare då man fick vara ute själv mer, det var inte så mycket curlingföräldrar som det är idag (Alexander Bentervall).

Jag växte upp på landet och det fanns inga lekplatser, "bara" naturen; stengårdsgårdar, gamla träd, risiga buskage och bärbuskar. För oss barn var det en hel värld av lekmöjligheter. När man besöker platsen idag är den ett litet stycke natur - så barns fantasi skall inte glömmas bort (Ingrid Berg).

När jag var liten fanns det inte lekplatser” skrattar Tommy. Mina barndomsminnen är från robusta miljöer, stora träd, skog och vatten. Vatten är man livrädd för idag. Det vi saknade var egentligen ytor att spela boll på sådana gräsytor fanns inte. Då fick man ta den yta som fanns, om det då var en åker full med sorkahål eller annat. Sparkade man boll i stadsparken kom de och jagade bort en för det fick man inte göra där. Lekvärdesmässigt tror jag att vi hade det precis lika bra utan all den här utrustningen. Jag tror vi tränade motorik och annat mer än vad man gör idag (Tommy Håkansson).

Alla de intervjuade i studien kunde tydligt se stora värden i vegetation kopplat till lek.

Då de intervjuade fick ge förslag på hur vegetation kan fylla olika funktioner för lek kom följande svar upp:

- Växter ger tillgång till mycket löst material som barn kan använda i sin lek t.ex. löv, pinnar, kottar. Det ger dem möjlighet att konstruera och ”manipulera” sin miljö. ”Blir det för statiskt det är då barnen börjar dra upp gummimattor och annat för de har inget annat att pilla med” (Caroline Larsson).
- Vegetation kan vara rumsbildande så att man inte kan överblicka hela lekytan utan det är möjligt för barnen att hitta egna skrymslen och vrår.
- Barnen kan gömma sig, bygga kojor i buskarna och skapa sina egna platser. ”Det är viktigt att barn får ha sina hemliga platser. Två rader med buskar kan bli en djungel” (Caroline Larsson).
- Bara att få röra sig i en naturlig miljö och få springa bland träd och buskar är härligt. Även att få ligga i gräset- eller slå kullerbyttor. ”Det är minst lika roligt att leka i buskar och snår” (Alex Bentervall).
- Man kan skapa formationer av marken t.ex. kullar som barnen får springa på.

- Klättra i träd
- Vegetation kan stimulera till olika roller.
- Vegetation väcker fantasi. ”Grönområde ger ett annat värde, det är inte färdigt, mer skapande och kräver fantasi”(Tommy Håkansson).
- Vegetationen ger ett lugn till en plats.
- Vegetation ger möjligheter för barnen att leka tillsammans, mer sinnliga lekar.
- Genom att använda sig av vegetation skapas en miljö där barnen lär sig om växter och insekter.
- Vegetationen är inte så statisk vilket ger ett mervärde till en plats. Det som är positivt med det ”gröna” är att det förändras under året. Man kan följa årstidsväxlingar. Det kan ge frukt och bär. Det kan även ge fägring i form av t.ex. blomning eller höstfärger. Detta är en fördel gentemot det ”gråa” som ser likadant ut året om.
- Fruktträd och bärbuskar kan planteras in som barnen får plocka ifrån.

Ett exempel på det här med att använda sig av ätbara inslag visades i Ystad. På lekplatsen Bärparken har bärbuskar planterats in i en plantering i tre etapper (se fig. 3).

Fig. 3. "Pyramiden" med bärbuskar på lekplatsen Bärparken i Ystad.

Tanken är att barnen får lov att gå upp i planteringen och plocka av bären. Barnen har redan börjat skapa sina egna gångar i planteringen. På frågan om de ska komplettera bärbuskarna om barnen springer ibland dem svarar Alex "Det får vi se. Vi kompletterar eventuellt men det är också viktigt att vara öppen för barnens input. De skapar sina egna gångar och gör inte alltid som vi tror".

DISKUSSION

VILKEN PROBLEMATIK FINNS KRING ATT ANVÄNDA VEGETATION SOM KOMPLEMENT TILL LEKUTRUSTNING?

Studien visar att det finns en problematik kring användandet av vegetation på lekplatser. Det största hindret för att använda mer vegetation som lekfunktion på lekplatser är bristen på ytor. Förtätningen av våra städer ökar. Mindre och mindre ytor avsätts för grönytor och så även för lekplatser. Boverket påpekar i sin rapport (2011) att barnen ofta glöms bort i planeringen. Det är viktigt att deras intressen vägs in redan tidigt i planeringsprocessen. I den här studien konstateras att finns det större ytor för lekplatser finns det också större möjlighet att använda sig av träd, buskar och annan vegetation på dessa.

I studien framkom även att det är viktigt att tänka på lekplatsens placering i omgivningen. Lekplatser som placeras eller ligger i grönområden används mer (Jansson 2010). Flera av de tillfrågade kommunerna visade även exempel på tillfällen då de tänkt på detta då de placerat lekplatser på olika platser. Det är positivt tycker jag. Samtidigt nämns att i Malmö Stad (främst i de centrala delarna) ligger lekplatserna ofta i parker och att det inte alltid finns en tolerans kring att barn bygger kojor eller liknande i buskage på dessa platser. Jag tror att detta är ett större bekymmer i de stora städerna. Boverket (2011) påpekar även de att barns platser i städerna minskar på grund av att de byggs bort. Kanske bör man därför lägga ännu större vikt vid att plantera in vegetation på lekplatser i större städer där grönytor som är tillgängliga för barn minskar drastiskt. På detta vis kan man kanske lättare hävda dess rätt vid förtätningar och omplaneringar av områden. Då man kan hävda att det tillhör lekplatsen, fyller en lekfunktion och inte ”endast” är ett buskage i ett grönområde.

Studien tyder inte på att tillgänglighetsanpassningar skulle vara något hinder för att använda vegetation på lekplatser, vilket förvånade mig. Jag tycker annars att man hör mycket om att trädrötter lyfter hårdgjorda ytor bland annat. Snarare framkom det stora möjligheter kring att använda vegetation på lekplatser i dessa sammanhang. Vegetation är något som kan upplevas av alla och gör det möjligt för ”alla” barn att interagera tillsammans (Harvard 2006). Det är även intressant att så mycket fokus har lagts på rullstolsburna vid tillgänglighetsanpassning trots att de faktiskt inte är i majoritet vad det

gäller personer med funktionshinder. Kan det vara så att det är en svårighet som vi har lättare att ta till oss och se lösningar på än vad det gäller vilka behov personer med autism eller ADHD har? Det här med tillgänglighetsanpassningar är förhållandevis nytt och är en process som tar tid. Vi lär oss hela tiden nya sätt att handskas med den här problematiken. Min förhoppning är att växter i framtiden kan få en större roll i dessa sammanhang, för att skapa goda miljöer för ”alla”.

Då det gäller säkerhet finns en problematik kring användandet av vegetation på lekplatser. Litteraturstudien visar att åsikterna går isär kring om säkerhetsstandarden innebär någon begränsning för att kunna skapa goda lekmiljöer för barn. I min intervjustudie tyckte ingen av de intervjuade att så behövde vara fallet. Det framkom under intervjustudien att det inte finns så mycket att rätta sig efter i standarden vad det gäller vegetation, då vegetation inte räknas som ett lekredskap. Det som man bör undvika är taggiga och giftiga växter. Fallytor från lekutrustning ska respekteras och inga träd eller buskar får planteras innanför denna yta (Henriksson 2009). Samtidigt framkom synpunkter på att ansvariga ibland är rädda för att ta sitt eget ansvar för barnens lekmiljö, att det kan finnas tillfällen då det är på sin plats att göra smärre avsteg ifrån standarden och besiktningsmännens ibland petiga kommentarer för att bevara lekvärden. Även i litteraturen fanns liknande synpunkter kring detta i Anna Lenningers (2000) artikel *Förvaltaren och leksäkerheten*.

En del i problematiken vad gäller säkerhet låg istället på frågan kring giftiga växter, och växter som kan ge allergiska reaktioner. Allmänheten har många åsikter i den här frågan. Min studie slår fast att den här oron i de flesta fall inte är berättigad då det gäller giftiga växter. Man bör se till hur giftig växten ifråga är och vilken risk som är förknippad med den. De allra giftigaste växterna bör man undvika på lekplatser men jag tycker det sunna förnuftet bör råda. Förgiftningar på grund av växter är ovanliga (Strandhede 2002) och dödsfall på grund av detta har än så länge inte drabbat barn i Sverige (Harvard 2006). Dock finns det en svårighet kring detta när allmänheten, föräldrar och förskolepersonal tycker att buskar och träd bör tas bort. Här har vi som jobbar med det ”gröna” och sådana här frågor en viktig roll att vara pålästa och kunna förklara hur små riskerna i de flesta fall är.

Caroline Larsson från Malmö kommun uppger att de även får synpunkter ifrån föräldrar och förskolepersonal på att de vill ha god överblick på lekplatser och att detta kan vara en av anledningarna till

att man håller igen på användandet av vegetation. Det går tvärtemot mina åsikter för vad som är bra miljöer för barn då det gäller vegetation. Hur ska du kunna skapa dungar, miljöer för kojor, och använda rumsbildande vegetation då? Med tanke på att jag har många års erfarenhet av att arbeta på förskola tycker jag att sådana kommentarer tyder på en okunskap då det gäller barns lek och goda lekmiljöer.

Brist på engagemang och intresse för barns lekmiljöer är en problematik som har kommit upp under studien. Engagemanget och intresset för vegetation som lekfunktion återspeglas inte alltid hos anställda i alla led i en kommun. Åsikterna kan gå isär. Ett exempel kan vara att driftsansvariga och driftspersonal har tankar på att områden ska vara lätta att sköta och att det ser skräpigt ut med lekbuskage. Detta kan också vara en av anledningarna till att inte så mycket ”lekvegetation” planteras in.

Problem kring etablering av växter på lekplatser uppkom också i studien. En del kreativa lösningar lyftes fram i frågan men det står klart att här finns en svårighet. Växter i barns miljöer slits hårt och det kan framförallt finnas svårigheter då växter ska etableras.

Ekonomi är en problematik som är svår att komma undan. Det krävs pengar. Kommunerna har en begränsat budget att arbeta kring och det krävs att man förespråkar det ”gröna” och barns lekmiljöer.

VAD KRÄVS FÖR ATT ANVÄNDNINGEN AV VEGETATION PÅ LEKPLATSER SKULLE KUNNA ÖKA?

Tillräckligt stora ytor behöver avsättas för lekplatser och barns miljöer då vi planerar våra städer. Studien tyder på att bristen på tillräckligt stora ytor är det största problemet knutet till att plantera in vegetation på lekplatser. Mårtensson (2004) påpekar att under 60- och 70-talet baserades lekplatsens storlek utifrån hur många barn som bodde i dess närhet. Hon hävdar att vi i dagens samhälle snarare ser till hur små ytor vi kan avsätta för grönytor. Här är det viktigt att barnens rätt till goda lekmiljöer förespråkas, förs fram och att tillräckliga ytor avsätts.

Intresse, engagemang och kunskap krävs för att skapa bra lekmiljöer för barn. Finns inget intresse blir det inte heller en särskilt bra

utformning som lockar barn till kreativa lekar. Studien tyder på att det finns ett större intresse för projektering av lekplatser nu än förr och att statusen kring att arbeta med dessa ytor har ökat men det nämns att det fortfarande finns en okunskap och fantasilöshet kvar i branschen. Detta är något som även Frost och Talbot (1989) lyfter fram i sin artikel. De påstår att projektörer många gånger inte har kunskap kring barns lek och deras behov. Är det så? Iså fall bör större fokus på dessa miljöer läggas vid utbildning av eventuella projektörer. Samtidigt tror jag att mycket av detta också bottnar i bristande intresse, är du intresserad söker du dig kunskap. Intresset för barns miljöer måste finnas i alla delar av hierarkin på en kommun. Från politikernivå ner till skötselarbetarna som faktiskt ska sköta om miljön. Hur skapar vi då det här intresset? Detta är en svår nöt att knäcka men det viktigaste är kommunikation mellan alla delar i en organisation. Vi måste lyssna på varandra men också försöka förstå varandras synvinklar och förutsättningar.

Allmänhetens åsikter vad det gäller överblick av lekplatser och giftiga växter är något som kan vara svårt att påverka. Här gäller det att vara påläst och kunna förklara hur små riskerna kring giftiga växter är i de flesta fall. Man måste också kunna förklara anledningen till och de stora vinsterna som finns i att använda sig av vegetation och utforma lekmiljöer med hjälp av detta.

Svårigheterna vad det gäller etablering togs också upp som ett problem. Lösningar som gavs på detta var bl.a. att plantera större exemplar. Flera av de intervjuade valde även att hägna in ytan på något sätt. Då man planterade buskar i större mängd fick dessa bättre förutsättningar att klara sig. Det är också lättare att komplettera i efterhand utan att det syns så mycket. En studie angående etablering av växter på skolgårdar har tidigare gjorts (Jansson et al, 2014). Denna visade att det var viktigt att man snabbt etablerade andra ytor som fyllde barnens lekbehov. Ett exempel som gavs på en sådan var kullar med ängsvegetation. Fanns det andra ytor som fyllde en del av barnens lekbehov minskades belastningen på nyplanterade busk- eller trädplanteringar. Även i denna studie fann man att enkla staket eller former för att hägna in områden verkade ge minskat slitage på växter (ibid.).

Brist på pengar till inköp av planteringsmaterial är definitivt inte den största anledningen till att man inte har så mycket vegetation på

lekplatser. Kommuner och beställare har däremot en begränsad skötselbudget. Här gäller det att man framhäver vinsterna med vegetation för barns lek och förespråkar dessa. I intervjustudien påpekas att det är viktigt att ha en plan och kunna sälja in den för att kunna nå fram till politiker eller de som håller i budgeten.

HUR KAN VEGETATION OCH LEKUTRUSTNING FUNGERA TILLSAMMANS I LEKMILJÖER FÖR BARN?

I studien framkommer att det finns stora värden med vegetation i barns lekmiljöer. Vegetationen ger större flexibilitet och ger mer lekmöjligheter (Fjörtoft, 2004) än lekredskap, vilka är mer statiska. Eva Norén-Björn (1977) hävdar att vegetation och lekredskap tillsammans kan skapa en helhet som ökar lekplatsens värden. Min uppfattning är inte att alla lekredskap ska tas bort och ersättas av vegetation. Jag tror att det finns positiva aspekter av dem båda. Framförallt tror jag att lekutrustningen har en ”samlande” funktion. Ser barn att det finns lekutrustning på en plats signalerar detta också att här finns en plats för dem. Sen tycker barn att det är roligt att åka rutschkana och gunga också men vegetationen har värden som lekutrustningen inte alltid kan mäta sig med. Dessutom framkom det i intervjustudien att de intervjuade inte såg säkerhetsstandarden som något problem för vegetation på lekplatser. Därför bör det finnas all möjlighet att kunna sammanfoga lekredskap och vegetation för att skapa ett bra resultat om tillräckliga ytor ges.

HUR SER DE SOM ARBETAR MED LEKPLATSER PÅ MÖJLIGHETERNA TILL, OCH BETYDELSEN AV VEGETATION PÅ LEKPLATSER?

Att vegetation ger ett mervärde till en plats var tydligt i min studie. Alla de intervjuade kunde se flera positiva aspekter i vegetation kopplat till barns lek. Ett flertal lekfunktioner konstaterades, som att vegetation ger tillgång på löst material att leka med såsom kottar, pinnar, löv. Detta material använder barn i leken som rekvisita eller att konstruera med. En tanke väcktes av Caroline Larssons kommentar ”Blir det för statiskt det är då barnen börjar dra upp gummimattor och annat för de har inget annat att pilla med”. Finns det ingen möjlighet för barn att ”manipulera” sin omgivning gör de det kanske ändå fast

då på mer problematiska sätt. Vegetation kan också bilda ”rum” inom en yta. Det gör även det möjligt för barnen att bygga kojor och hitta egna platser, komma undan lite och leka mer stillsamma lekar (Mårtensson, 2004). Buskage och träd tillför även goda möjligheter för rollekar och väcker fantasin. Självklart ger även vegetation en hel del funktioner där barnens motorik tränas genom till exempel, trädklättring, att kunna springa, hoppa och balansera bland buskar och träd. En annan aspekt är att genom att tillföra vegetation till en lekplats ökar också möjligheterna för insekter, fåglar och smådjur att trivas. På detta sätt kan barnen få titta på och lära sig om naturen. Hur många av oss har inte samlat sniglar eller maskar i en burk, tittat på fjärilar eller rört vid gråsuggor och sett när de rullar ihop sig? Även i litteraturen konstateras att barn som i sitt dagliga liv får vara och leka i miljöer med vegetation lär sig att värdesätta dessa (Moore et al, 1992). Genom vegetation kan barnen också följa årstidens växlingar genom vårväxter, blomning, och höstfärger. Här har vegetationen en fördel gentemot lekredskap som är mer statiska och ser likadana ut året om. Buskar och träd kan även ge frukt och bär som barnen kan plocka och smaka på. Växter kan användas till att skapa aktiviteter kopplat till sinnesstimulering vilket ofta saknas på lekplatser idag (Harvard, 2006). Varför inte bygga upp en hörna på lekplatsen där sinnena stimuleras och användas av växter med olika textur, doft och smak? Möjligheterna är oändliga.

Det som var intressant när det gäller de intervjuades barndomsminnen var att teorin gällande människors barndomsminnen (Mårtensson, 2004) verkar stämma. Alla intervjupersoners minnen utspelade sig utomhus och till största del i miljöer med natur. Hur de beskrev sin lek i dessa miljöer var intressant. Tankar väcktes vid några av dessa beskrivningar av barndomsminnen kring om inte vegetation skapar ett större och mer hållbart lekvärde än lekredskap. Jag hade en liten fundering kring om det påverkade deras sätt att planera och tänka vad det gäller barns miljöer. Detta är inget som jag vidare haft tid att reflektera kring. Det finns teorier kring att planerare har lättare att beskriva goda platser för barn i utemiljön då man diskuterar mer informellt och kopplat till egna minnen (Kylin, 2004). Det finns sedan en svårighet i att överföra dessa tankar då det ska sättas i relation till detaljplaner, ritningar och liknande (ibid.).

METODDISKUSSION

Kombinationen av intervjustudie och litteraturstudie har varit ett bra val av metod för att nå fram till ett resultat i min studie. Jag tror att det hade varit svårt att på något annat sätt få en så vid förståelse av ämnet. På detta vis har jag både kunnat väga in vad forskningen inom ämnet har visat och vad människor som arbetar med detta dagligen har för åsikter.

Vad det gäller min litteraturstudie har det varit svårt att hitta nyare litteratur på svenska just gällande specifikt lekplatser och vegetation. Varför vegetation är bra för barns utveckling finns det mycket litteratur skrivet kring. Den litteratur som är av det nyare slaget är vetenskapliga artiklar på engelska. En hel del av den litteratur jag har använt är skriven av författare i England och USA. Här kan det finnas en svårighet då våra samhällen inte alltid ser likadana ut vad det gäller till exempel samhällstruktur och barns rörelsefrihet m.m. Detta återspeglade sig ibland i deras resonemang. En annan svårighet jag råkade utför är att europastandarden för lekplatser inte var tillgänglig för oss studenter. Jag kunde inte hitta den på något bibliotek utan den skulle man i så fall behöva köpa. Därför har jag istället fått studera litteratur gällande standarden för lekplatser.

Ibland uppstod en problematik kring definitionen av lekplats. Var börjar och slutar en lekplats? Är det ”bara” ytan med lekredskap? Vad är lekvegetation i den närmsta omgivningen till lekplatsen då? Det är sådant som har varit svårt att bedöma både då man läser i litteraturen och vid mina intervjuer.

Intervjustudien var ett bra sätt att få tillgång till åsikter hos människor i branschen på ett sätt som annars inte hade varit möjligt. Mina intervjuer var halvstrukturerade och kvalitativa enligt Kvaless (1997) beskrivning. En intervjuguide var utformad kring teman och följdfrågor fanns knutna till dessa. Dock behövde inte alla följdfrågor ställas till varje intervjuperson. Jag upplevde detta sätt att intervjua mer givande än om jag hade varit knuten till att ställa ett visst antal frågor. Jag tror också att jag på detta sätt fick tillgång till mer relevant information och att jag kunde följa infallsvinklar som kom upp under intervjun. Detta var framförallt positivt då resultatet av min studie blev ett annat än jag förväntat mig. Jag trodde att det skulle finnas mer hinder för vegetation kopplat till säkerhets- och tillgänglighetsaspekter. Hade jag varit alltför styrd av mina frågor hade det varit svårt att följa upp annan problematik som kom upp kring bland annat förtätning av städer, drift, skötsel och

etableringssvårigheter. De finns också en svårighet i att jag valde att fråga efter de intervjuades barndomsminne. Hade någon av dessa valt att beskriva barndomsminne som inte utspelades i utomhusmiljöer hade det varit problematiskt att ha dessa med då arbetet handlar om utomhuslekplatser.

Sammanställningen gjordes som en tematisk kvalitativ analys, då resultatet av alla mina intervjuer sammanställdes utifrån återkommande identifierbara teman. Så här i efterhand tog det längre tid och var lite krångligare än att redovisa intervjupersonernas svar var för sig. Dock upplever jag att resultatet nu är mer genomarbetat. Den löpande texten och indelningen i olika teman gör det lättare för läsaren att förstå sammanhanget av vad som konstaterats utifrån mina intervjuer.

SLUTSATSER

- Vegetation gynnar barns lek och utveckling. Vegetation ger fler och andra lekmöjligheter än lekredskap.
- Det finns en problematik kring användning av vegetation på lekplatser. Denna problematik bottnar framförallt i bristen på ytor på grund av förtätning av våra städer.
- Det finns också en mer svåråtkommen problematik som gäller engagemanget, kunskapen och intresset för att skapa goda miljöer för barn. Det är viktigt att alla led i en organisation förstår vegetationens värden för barns lek och utveckling.
- Det finns en svårighet i att etablera vegetation i barns miljöer.
- Det är viktigt att de som arbetar med dessa frågor dagligen kan framhäva och förklara vegetationens betydelse på lekplatser då det kommer upp påpekande från allmänheten, myndigheter m.m.
- Vi bör värna om den vegetation vi har kvar i våra städer och lekplatser och kämpa för att mer planteras in.
- Kan vi på något sätt överbrygga den problematiken som tidigare nämnts har vi möjlighet att skapa lekmiljöer som mer fyller alla barns behov.

KÄLLFÖRTECKNING

- Björklid, P., Nordström, M. (2007). Environmental Child-Friendliness: Collaboration and Future. *Children Youth and Environments*. 17 (4), 388-401.
- Boverket. (2011). *Samordning och utveckling av samhällsplanering som stimulerar till fysisk aktivitet* [Elektronisk]. Boverket internt. (Rapport 2011:32)
Tillgänglig:<http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2011/samordning-och-utveckling-av-samhallsplanering.pdf> (2015-03-09)
- Fjörtoft, I. (2004). Landscape as Playscape: The Effects of Natural Environments on Children's Play and Motor Development. *Children, Youth and Environments*. vol. 14. ss. 21-44.
- Frost, J.L., Talbot, J. (1989). Magical Playscapes. *Childhood Education*, vol. 66 (1), ss. 11-19.
- Grahn, P., Mårtensson, F., Lindblad, B., Nilsson, P. & Ekman, A. (1997). *Ute på dagis*. Alnarp: Movium.
- Harvard, I. (2006). *Mer åt fler på lekplatsen Bra lekplats för barn med funktionshinder blir bättre lekplats för alla*. Stockholm: Sveriges kommuner och landsting.
- Henriksson, S.E., Castenfelt, R., (2009). *Säkra lekplatsen Olycksförebyggande utformning av lekplatser och lekredskap*. 4. Ed. Stockholm: SKL Kommentus.
- Herrington, S., Studtmann, K. (1998). Landscape interventions: new directions for the design of children's outdoor play environments. *Landscape and urban planning*, vol. 42, ss. 191-205
- Jansson, M. (2010) Attractive Playgrounds: Some Factors Affecting User Interest and Visiting Patterns, *Landscape Research* , 35 (1), 63 - 81.

Jansson, M., Gunnarsson, A., Mårtensson, F. & Andersson, S. (2014). Children's perspectives on vegetation establishment: Implications for school ground greening. *Urban Forestry & Urban Greening*, vol. 13, ss. 166-174.

Konsumentverket. (2013). *Regler i Sverige för lekplatser och lekredskap*. [Elektronisk] Konsumentverket. [Broschyr] Tillgänglig: <http://www.konsumentverket.se/Global/Konsumentverket.se/Best%C3%A4lla%20och%20ladda%20ner/Broschyrer/Dokument/2013/regler-lekredskap-kov.pdf> (2015-03-15)

Kylin, M. (2004). *Från koja till plan om barnperspektiv på utemiljön i planeringssammanhang*. Diss. Swedish University of Agricultural Science. Alnarp.

Lenninger, A. (2000). Förvaltaren och leksäkerheten. *Tidningen Utemiljö*, vol. 4, bil. Gröna Fakta.

Lenninger, A., Olsson, T. (2006). *Lek äger rum Planering för barn och ungdomar*. Stockholm: Formas.

Little, H., Eager, D. (2010). Risk, challenge and safety: implications for play quality and playground design. *European Early Childhood Education Research Journal* , 18 (4), 497-513.

Moore, R.C., Goltsman, S.M. & Iacofano, D.S. (1992). *Play For All Guidelines Planning, Design and Management of Outdoor Play Settings for All Children*. 2. Ed. Berkeley: MIG Communications.

Mårtensson, F. (2004). *Landskapet i leken en studie av utomhuslek på förskolegården*. Diss. Alnarp: Swedish University of Agricultural Science. Alnarp.

Norén-Björn, E. (1977). *Lek lekplatser lekredskap*. Helsingborg: Liberförlag.

Rojalas del Alamo, M. (2004). *Design for fun: playgrounds*. Barcelona: Links International.

Strandhede, S. (2002). *Farliga och ofarliga växter*. Stockholm: Bilda Förlag.

Titman, W. (1994). *Special places: special people: the Hidden Curriculum of School Grounds*. [Elektronisk]. Surrey: Godalming: World wide fund for nature/learning through landscapes. Tillgänglig: Google scholar. [2015-03-10]

BILAGA 1.

Intervjuguide

Tema/Kategorier

- Ekonomi
- Säkerhet
- Tillgänglighet
- Hur?

Ekonomi

- Vet du hur mycket pengar ni i genomsnitt har avsatt i er budget för att rusta upp eller nyanlägga lekplatser?
- Hur mycket pengar går en lekplats du projekterar på i genomsnitt? Är beställare medvetna om vad det kostar?
- Blir det dyrare eller billigare när man använder sig av vegetation? Lekutrustning-Vegetation, anläggningsarbetet.
- Om man har en snäv budget. Vad upplever du då prioriteras bort vegetation eller lekredskap?

Säkerhet

- Upplever du att säkerhetsstandarden innebär något problem för att anlägga vegetation på lekplatser?
Vad behöver man rätta sig efter?
- Har du varit med om/hört talas om att vegetation har inneburit någon säkerhetsrisk på lekplatser?
- Upplever du att säkerhetsstandarden fungerar?
Positivt, negativt, begränsande?
- Har allmänheten tankar kring säkerhet på lekplatser idag? Samtal från medborgare? Föräldrar? Insändare?

Tillgänglighet

- Hur jobbar du/ni kring tillgänglighet för personer med funktionshinder vid era lekplatser i kommunen?
- Hur tänker du kring tillgänglighet då du projekterar lekplatser?
- Vad upplever du krävs för att anlägga lekplatser med vegetation och ändå hålla en god tillgänglighetsanpassning? Tips? Idéer?

Hur?

- Hur tänker du kring vegetation som lekfunktion? Kan vegetation fylla någon lekfunktion på lekplatser? Ge exempel.
- Upplever du att det finns någon vinst med att kombinera vegetation och lekredskap?

Avslutande frågor

- Vilka miljöer har du själv barndomsminne ifrån? Tror du att det har påverkat dig i hur du projekterar/tänker vid projektering?
- Tror du att allmänheten förstår vikten av vegetation på lekplatser?
- Vad tror du krävs för att få in mer vegetation på lekplatser?